

Słowa kluczowe: *zakaz tortur, prawo do rzetelnego procesu sądowego, prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolność myśli, sumienia i wyznania, wolność wypowiedzi, wolność zgromadzania się i stowarzyszania się, zakaz dyskryminacji*

Marek Antoni Nowicki

Europejski Trybunał Praw Człowieka – przegląd orzecznictwa (styczeń – marzec 2024 r.)

ABSTRAKT

Prezentowany przegląd orzecznictwa stanowi omówienie najistotniejszych wyroków i decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanych w okresie od stycznia do marca 2024 r. dotyczących:

I. ZAKAZ TORTUR (ART. 3)

W przypadku wydalenia istnienie ryzyka złego traktowania należy oceniać w pierwszej kolejności z odwołaniem się do faktów, które były znane albo powinny być znane państwu w okresie wydalenia. Jeśli jednak skarżący w okresie rozpatrywania jego skargi przez Trybunał nie został jeszcze wydany w drodze ekstradycji albo wydany, ten moment musi rozstrzygać o ocenie. Przeszłe wydarzenia mogą pomóc w wyjaśnieniu aktualnej sytuacji oraz jej możliwego rozwoju, to jednak rozstrzygające są aktualne okoliczności. Konieczne jest więc uwzględnienie informacji dotyczących wszystkich istotnych okoliczności, które pojawiły się już po podjęciu ostatecznej decyzji przez władze krajowe.

Wyrok J.A. i A.A. v. Turcja, 6.02.2024 r., Izba (Sekcja II), skarga nr 80206/17, par. 64 – dot. grożącego skarżącym wydalenia wraz z czwórką dzieci do Iraku oraz braku odpowiedniej oceny przez władze administracyjne i sądy krajowe zarzutu, że byłiby tam narażeni na rzeczywiste ryzyko śmierci lub złego traktowania.

System prawny pozbawiony gwarancji niezależnej kontroli przymusowego umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym, niedobrowolnego leczenia psychiatrycznego, użycia immobilizacji farmakologicznej oraz nieposiadający innych mechanizmów umożliwiających zapobieganie nadużyciom na szkodę osób z niepełnosprawnością

umyślową w ogólności i dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej w szczególności – nie spełnia wymagań nieodłącznych od obowiązku państwa stworzenia i zapewnienia skutecznego działania systemu ochrony takich dzieci przed poważnymi ingerencjami w ich integralność osobistą, z naruszeniem art. 3 Konwencji.

Wyrok V.I. v. Mołdowa, 26.03.2024 r., Izba (Sekcja II), skarga nr 38963/18, par. 129 – dot. przymusowego umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym dziecka – sieroty z niewielką niepełnosprawnością umyślową.

II. PRAWO DO RZETELNEGO PROCESU SĄDOWEGO (ART. 6)

Problemy związane z dwoma rodzajami świadków w procesach karnych – nieobecnych i anonimowych – są co do zasady tożsame, bowiem w obu przypadkach prowadzą do potencjalnie niekorzystnych konsekwencji dla oskarżonego z powodu braku możliwości sprawdzenia uczciwości i wiarygodności tych świadków oraz ich zeznań. W kwestii dopuszczalności dowodów z zeznań nieobecnego świadka oraz świadka, którego tożsamość została ukryta, Trybunał stosuje więc podobne podejście.

Wyrok Snijders v. Holandia, 6.02.2024 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 56440/15, par. 65 – dot. zarzutu nierzetelności postępowania karnego z powodu braku możliwości bezpośredniego przesłuchania przez oskarżonego anonimowego świadka, którego zeznania posłużyły jako dowody przeciwko niemu.

Pewne ograniczenia możliwości obrony kwestionowania zeznań świadka anonimowego różnią się od tych, z jakimi obrona styka się w przypadku świadka nieobecnego o znanej tożsamości. W przypadku świadka anonimowego, gdy nie są znane szczegóły jego tożsamości lub pochodzenia, obrona nie jest w stanie wskazać świadkowi żadnych powodów, z których świadek mógłby kłamać. Wykorzystanie jako dowodu zeznań świadka anonimowego i niemożność jego przesłuchania na rozprawie może dodatkowo pogłębić trudności obrony.

Wyrok Snijders v. Holandia, 6.02.2024 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 56440/15, par. 66.

W przypadkach, w których naukowo udowodniono, że osoba nie jest w stanie sama zorientować się, że cierpi na określoną chorobę (np. azbestozę), okoliczność ta powinna zostać uwzględniona przy ustalaniu początku biegu okresu przedawnienia roszczeń, biorąc pod uwagę fakt, że choroba spowodowana działaniem azbestu nie daje przez bardzo długi okres widocznych objawów.

Wyrok Ann-Zwicker i Jann v. Szwajcaria, 13.02.2024 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 4976/20, par. 79 – dot. braku dostępu do sądu ze względu na uznanie przez

sądy, że okres przedawnienia rozpoczął bieg od momentu narażenia osoby na działanie azbestu, a nie ujawnienia symptomów choroby.

III. PRAWO DO POSZANOWANIA ŻYCIA PRYWATNEGO I RODZINNEGO (ART. 8)

Wewnętrzne struktury organizacyjne partii politycznych różnią się od struktur spółek prywatnych, a związki prawne istniejące między pracodawcą i pracownikiem oraz partią polityczną i którymś z jej członków są zasadniczo różne. Autonomia organizacyjna stowarzyszeń, w tym partii politycznych, jest ważnym aspektem ich wolności zrzeszania się, chronionej na mocy art. 11 Konwencji, i muszą one mieć pewne uprawnienia dyscyplinarne. Lojalność polityczna, jakiej oczekuje się od członków partii, lub uprawnienia dyscyplinarne partii nie mogą jednak prowadzić do nieograniczonego monitorowania korespondencji członków partii. Władze krajowe muszą zapewnić, aby środkiem monitorowania korespondencji i innych komunikatów, niezależnie od ich zakresu i okresu trwania, towarzyszyły odpowiednie i wystarczające zabezpieczenia przed nadużyciami.

Wyrok Tena Arregui v. Hiszpania, 11.01.2024 r., Izba (Sekcja V), skarga nr 42541/18, par. 38 – dot. gromadzenia i ujawniania niektórych wiadomości e-mail skarżącego przez partię polityczną (której był jednym z liderów) w trakcie operacji monitorowania komunikowania się w związku z podejrzeniami, że inni członkowie zakulisowo układali się z inną partią.

Na podstawie Konwencji państwa korzystają zwykle z szerokiej swobody w kwestiach odnoszących się do polityki ogólnej, w tym polityk w sferze socjalnej, gospodarczej i opieki zdrowotnej. Jeśli jednak prawa podstawowe odnoszą się do grupy szczególnie bezbronnej w społeczeństwie, która doznała poważnej dyskryminacji w przeszłości, takiej jak osoby z niepełnosprawnością lub zależne osoby starsze, margines swobody państwa jest istotnie węższy i muszą istnieć bardzo ważne powody, aby można było usprawiedliwić ograniczenie wchodzące w grę.

Wyrok Diaconeasa v. Rumunia, 20.02.2024 r., Izba (Sekcja IV), skarga nr 53162/21, par. 48 – dot. decyzji władz o zaprzestaniu pomocy asystenta opieki domowej.

IV. WOLNOŚĆ MYŚLI, SUMIENIA I WYZNANIA (ART. 9)

Wolnośćzewewnętrzzniana swojej religii obejmuje zasadniczo prawo do wyrażania swoich poglądów religijnych poprzez przekazywanie ich innym oraz prawo

do „podejmowania prób przekonania bliźniego”, np. poprzez „nauczanie”, bez czego „wolność zmiany religii lub przekonań” zawarta w art. 9 pozostałaby – jak się wydaje – martwą literą. Przekazywanie informacji o konkretnym zespole przekonań innym osobom, które ich nie podzielają – znane jako praca misyjna lub ewangelizacja w chrześcijaństwie – jest chronione na mocy art. 9 wraz z innymi aktami kultu, takimi jak wspólne studiowanie i omawianie tekstów religijnych, które są aspektami praktykowania religii lub przekonań w powszechnie uznanej formie.

Wyrok Hamzayan v. Armenia, 6.02.2024 r., Izba (Sekcja IV), skarga 43082/14, par. 41 – dot. kary administracyjnej wymierzonej Świadkowi Jehowy przez władze separatystycznej „Republiki Górskiego Karabachu” za rozmowę o charakterze religijnym z osobą spoza wspólnoty Świadków Jehowy w jej domu.

Prawo do przekonywania do określonej religii może jednak być zasadnie ograniczone, jeśli wiąże się z przymusem lub przemocą, np. przez wywieranie presji na osoby znajdujące się w trudnej sytuacji lub w potrzebie lub przez nadużywanie pozycji władzy w hierarchii wojskowej lub w stosunkach pracy. Jeśli jednak nie ma dowodów na przymus lub niewłaściwą presję, istnieje prawo do angażowania się w indywidualną ewangelizację i głoszenie swojej religii przez wędrowanie od drzwi do drzwi.

Wyrok Hamzayan v. Armenia, 6.02.2024 r., Izba (Sekcja IV), skarga 43082/14, par. 42.

W odróżnieniu od prawa UE, które stanowi, iż dobrostan zwierzęcia należy do celów wynikających z interesu ogólnego prawa UE, taka ochrona na podstawie Konwencji nie istnieje. W rezultacie można uznać, że ochrona dobrostanu zwierzęcia nie jest jednym z uprawnionych celów wymienionych w art. 9 ust. 2 mogących uzasadniać ingerencję w wolność uzewnętrzniania swojej religii. Równocześnie jednak zapobieganie cierpieniu zwierząt stanowi kwestię interesu ogólnego i może usprawiedliwiać ingerencję ze względu na ochronę moralności.

Wyrok Executief van de Moslims van België i inni v. Belgia, 13.02.2024 r., Izba (Sekcja II), skargi nr 16760/22 i inne, par. 93–94 – dot. dekretów w regionach flamandzkim i walońskim Belgii zakazujących uboju zwierząt bez uprzedniego ogłoszenia, jednocześnie przewidujących w uboju rytualnym odwracalny proces ogłuszania.

Ochrona moralności publicznej, o której mowa w art. 9 ust. 2 Konwencji, nie może być rozumiana jako wyłącznie ochrona godności w relacjach między ludźmi. Konwencja nie ignoruje środowiska, w jakim żyją ludzie, których ma chronić, w szczególności nie ignoruje potrzeby ochrony zwierząt. Konwencji nie można więc interpretować jako odnoszącej się wyłącznie do przestrzegania zawartych w niej praw

i wolności bez względu na cierpienie zwierząt, z powołaniem się na okoliczność, że zgodnie z art. 1 Konwencja chroni wyłącznie prawa i wolności ludzi.

Wyrok Executief van de Moslims van Belgie i inni v. Belgia, 13.02.2024 r., Izba (Sekcja II), skargi nr 16760/22 i inne, par. 95.

Konwencja jest żywym instrumentem, który należy interpretować w świetle obecnych warunków i koncepcji dominujących obecnie w państwach demokratycznych. Ta doktryna „żywego instrumentu” dotyczy nie tylko praw i wolności uznanych w Konwencji, ale także przyczyn uzasadniających możliwe ograniczenia, z uwzględnieniem rozwoju społecznego i prawnego, jaki nastąpił od czasu przyjęcia Konwencji w 1950 r. Trybunał może więc uwzględniać coraz większe znaczenie ochrony dobrostanu zwierząt także wówczas, gdy bada zasadność realizowanego celu ograniczenia prawa do wolności uzewnętrzniania swojej religii. Oznacza to, że ochronę dobrostanu zwierząt można powiązać z pojęciem „moralności publicznej”, które stanowi jeden z uprawnionych celów w rozumieniu art. 9 ust. 2 Konwencji.

Wyrok Executief van de Moslims van Belgie i inni v. Belgia, 13.02.2024 r., Izba (Sekcja II), skargi nr 16760/22 i inne, par. 96–97, 100–101.

V. WOLNOŚĆ WYPOWIEDZI (ART. 10)

Oprócz treści idei i informacji, art. 10 chroni również sposób, w jaki zostały one wyrażone. Należy jednak wyraźnie rozróżnić krytykę i zniewagę, z których ta ostatnia może, co do zasady, uzasadniać ukaranie. Atak na dobre imię osoby za pomocą rażąco obraźliwego lub obelżywego języka w kontekście zawodowym jest ze względu na jego szkodliwe skutki szczególnie poważny i może wiązać się z surowymi karami.

Wyrok Dede v. Turcja, 20.02.2024 r., Izba (Sekcja II), skarga nr 48340/20, par. 46 – dot. zwolnienia pracownika banku za wysłanie e-maila do personelu wydziału ds. pracowniczych krytykującego metody zarządu.

Obrażliwe komentarze mogą zostać uznane za wykraczające poza zakres ochrony swobody wypowiedzi, jeśli oznaczają nieuzasadnione oczernianie, na przykład gdy obraza stanowi ich jedyny cel. Z drugiej strony użycie wulgarnych wyrażen nie jest samo w sobie rozstrzygające dla oceny, czy komentarz ma charakter obraźliwy, bowiem może być zamierzone wyłącznie jako zabieg stylistyczny.

Wyrok Dede v. Turcja, 20.02.2024 r., Izba (Sekcja II), skarga nr 48340/20, par. 49.

Artykuł 10 nie przyznaje jednostce prawa dostępu do informacji posiadanych przez władzę publiczną ani nie zobowiązuje rządu do przekazania takich informacji

jednostce. Prawo takie lub obowiązek może się jednak pojawić, gdy dostęp do informacji stanowi sposób korzystania z prawa do wolności wypowiedzi, w szczególności wolności „otrzymywania i przekazywania informacji”, oraz gdy odmowa takiego dostępu stanowiłaby ingerencję w to prawo. Przy rozstrzyganiu tej kwestii Trybunał musi dokonać ustaleń w świetle szczególnych okoliczności konkretnego przypadku i z uwzględnieniem następujących kryteriów: (a) celu wniosku o informację; (b) natury żądanej informacji; (c) roli wnioskującego; oraz (d) czy informacja była gotowa i dostępna. Kryteria te powinny być traktowane łącznie.

Wyrok Sieć Obywatelska Watchdog Polska v. Polska, 21.03.2024 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 10103/20, par. 49. – dot. prób organizacji pozarządowej uzyskania dostępu do kalendarzy spotkań dwóch sędziów Trybunału Konstytucyjnego oraz rejestru wejść do jego budynku.

Osoba może domagać się dostępu do informacji posiadanych przez władzę publiczną, aby móc w ten sposób korzystać z wolności „otrzymywania i przekazywania informacji i idei”. Ważne jest ustalenie, czy zbieranie informacji jest istotnym etapem działalności dziennikarskiej lub innej tworzącej forum debaty publicznej lub stanowiącej jej istotny element. W rezultacie ocena, czy art. 10 wchodził w grę, wymaga ustalenia, czy żądane informacje były konieczne dla korzystania z wolności wypowiedzi. Dostęp do informacji wymaga uznania za niezbędny, jeśli jego odmowa utrudniałaby lub ograniczyłaby korzystanie z prawa do wolności wypowiedzi, z uwzględnieniem „obowiązków i odpowiedzialności”, jakie mogą wynikać z art. 10 ust. 2.

Wyrok Sieć Obywatelska Watchdog Polska v. Polska, 21.03.2024 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 10103/20, par. 50.

Wynikający z Konwencji obowiązek władz udostępnienia wnioskowanych informacji, danych lub dokumentów pojawi się zasadniczo wtedy, gdy wchodzi w grę kwestie interesu publicznego, a więc m.in. gdy udostępnione informacje pozwolą zapewnić transparentność prowadzenia spraw publicznych oraz wzbudzają zainteresowanie ogółu, a tym samym umożliwiają udział społeczeństwa w zarządzaniu sprawami publicznymi.

Wyrok Sieć Obywatelska Watchdog Polska v. Polska, 21.03.2024 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 10103/20, par. 51.

Definicja tego, co może stanowić kwestię interesu publicznego, zależy od konkretnych okoliczności. Interes publiczny pojawia się w sprawach dotyczących ogółu w takim stopniu, iż można rozsądnie oczekiwać, że wzbudzą jego zainteresowanie, przyciągną uwagę lub dotyczą go w istotnym stopniu, zwłaszcza gdy mają wpływ na dobrobyt obywateli lub życie społeczne. Odnosi się to również do spraw mogących

wywołać poważne spory w ważnych kwestiach społecznych lub wiążących się z problemami, o których opinia publiczna chciałaby być poinformowana. Interes publiczny nie może zostać zredukowany do publicznego pragnienia informacji o życiu prywatnym innych osób lub do sensacji czy podglądactwa. Ustalenie, czy publikacja dotyczy tematu o znaczeniu ogólnym, wymaga oceny całości publikacji, z uwzględnieniem jej kontekstu.

Wyrok Sieć Obywatelska Watchdog Polska v. Polska, 21.03.2024 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 10103/20, par. 52.

Specjalną rolę pełni osoba żądająca informacji w celu „otrzymywania i przekazywania” jej opinii publicznej. W rezultacie przy ocenie, czy państwo naruszyło prawa skarżących wynikające z art. 10 przez odmowę dostępu do określonych dokumentów, Trybunał przywiązuje szczególną uwagę do roli skarżącego jako dziennikarza, publicznego obserwatora albo organizacji pozarządowej działającej w sferze spraw leżących w interesie publicznym.

Wyrok Sieć Obywatelska Watchdog Polska v. Polska, 21.03.2024 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 10103/20, par. 54.

Funkcję platformy debaty publicznej może pełnić nie tylko prasa, ale również m.in. organizacje pozarządowe, których działalność stanowi istotny element takiej merytorycznej debaty. W sytuacji, gdy organizacja pozarządowa zwraca uwagę na kwestie interesu publicznego, pełni rolę publicznego monitora o znaczeniu podobnym do prasy i można ją określić jako rolę społecznego „monitora” korzystającego na mocy Konwencji z ochrony podobnej do prasy. Trybunał podkreślił, że społeczeństwo obywatelskie wnosi istotny wkład w dyskusję na temat spraw publicznych.

Wyrok Sieć Obywatelska Watchdog Polska v. Polska, 21.03.2024 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 10103/20, par. 55.

Sposób, w jaki publiczne organizacje strażnicze prowadzą swoją działalność, może mieć znaczący wpływ na prawidłowe funkcjonowanie społeczeństwa demokratycznego. W jego interesie leży umożliwienie prasie pełnienia istotnej roli „publicznego monitora” przez przekazywanie informacji na temat spraw publicznej troski. To samo należy umożliwić organizacjom pozarządowym. Biorąc pod uwagę fakt, że dokładne informacje są narzędziem ich pracy, często konieczne jest zapewnienie takim osobom i organizacjom dostępu do informacji, aby w ten sposób mogły pełnić swoją rolę polegającą na informowaniu w interesie publicznym. Przeszkody w dostępie do informacji mogą spowodować, że osoby działające w mediach lub pokrewnych dziedzinach nie będą w stanie skutecznie pełnić swojej roli, co ograniczy możliwość dostarczania przez nie dokładnych i wiarygodnych informacji.

Wyrok Sieć Obywatelska Watchdog Polska v. Polska, 21.03.2024 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 10103/20, par. 56.

VI. WOLNOŚĆ ZGROMADZANIA SIĘ I STOWARZYSZANIA SIĘ (ART. 11)

Nie można od państwa wymagać, aby podejmowało interwencję dopiero w momencie rozpoczęcia przez stowarzyszenie konkretnych działań wprowadzających w życie politykę niezgodną ze standardami Konwencji i demokracji. Prewencyjne działania ograniczające wolność zgromadzania się i stowarzyszania się podejmowane w innych okolicznościach niż podżeganie do przemocy lub odrzucanie zasad demokratycznych – niezależnie od tego, jak szokujące i niemożliwe do zaakceptowania mogłyby wydawać się władzom niektóre poglądy lub wypowiedzi, oraz niezależnie od tego, jak bezprawne mogłyby być wysuwane żądania – szkodzą demokracji, a często jej zagrażają. Jedną z cech demokracji jest możliwość rozwiązywania problemów w drodze dialogu, bez sięgania po przemoc, nawet mimo ich uciążliwości. Demokracja rozwija się dzięki wolności słowa. Nie można więc uzasadniać utrudniania grupie działania wyłącznie tym, że usiłuje ona podjąć publiczną dyskusję o pewnych problemach i znaleźć ich rozwiązanie zgodnie z zasadami demokratycznymi. Odwoływanie się do uświadomionej przynależności do mniejszości oraz pielęgnowanie i rozwijanie jej kultury nie może oznaczać zagrożenia dla „demokratycznego społeczeństwa”, nawet jeśli może wywoływać napięcia.

Wyrok Association of People of Silesian Nationality (in liquidation) (Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej) (w likwidacji) v. Polska, 14.03.2024 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 26821/17, par. 39.

W przypadku Stowarzyszenia Osób Narodowości Śląskiej Trybunał uznał, że sądy nie przedstawiły wystarczających argumentów, które przemawiałyby za decyzją o jego rozwiązaniu. Kluczową kwestią przemawiającą za taką decyzją sądów była, jak się wydaje, nazwa stowarzyszenia oraz treść jego statutu, która odwoływała się do pojęcia użytego w jego nazwie, a więc „narodowości śląskiej”. Władze nie wykazały, że elementy te mogły stanowić zagrożenie dla porządku publicznego. Przy braku jakichkolwiek konkretnych dowodów wskazujących, że wybierając nazwę „Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej”, opowiedziało się ono za polityką rodzącą realne zagrożenie dla porządku publicznego lub społeczeństwa demokratycznego, względy przywołane przez władze nie mogły jako takie uzasadniać rozwiązania stowarzyszenia.

Wyrok Association of People of Silesian Nationality (in liquidation) (Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej) (w likwidacji) v. Polska, 14.03.2024 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 26821/17, par. 52–54.

VII. ZAKAZ DYSKRYMINACJI (ART. 14)

Niedopuszczalne jest poleganie na stereotypach związanych z płcią i specjalnym statusie policji w celu uzasadnienia różnic w traktowaniu funkcjonariuszy policji płci męskiej i żeńskiej w odniesieniu do uprawnień do urlopu rodzicielskiego. Różnica traktowania w tym zakresie stanowi dyskryminację ze względu na płeć.

Wyrok B.T. v. Rosja, 19.03.2024 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 15284/19, par. 42, 44 – dot. odmowy przyznania funkcjonariuszowi policji – mężczyźnie urlopu rodzicielskiego.

adw. Marek Antoni Nowicki

Autor jest adwokatem niewykonującym zawodu (Izba Adwokacka w Warszawie), ekspertem międzynarodowym w dziedzinie praw człowieka. W okresie stanu wojennego w 1982 r. jeden z założycieli podziemnego Komitetu Helsińskiego w Polsce i współautor wszystkich jego raportów, w tym o prawach człowieka w Polsce w stanie wojennym (Raport Madrycki). Współzałożyciel Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. W latach 1993–1999 orzekał w Europejskiej Komisji Praw Człowieka w Strasburgu. W latach 2000–2005 był międzynarodowym Rzecznikiem Praw Obywatelskich w Kosowie, a w latach 2007–2016 – prezesem Izby Doradczej ONZ ds. Praw Człowieka w Kosowie.

The author is a non-practicing advocate (District Bar Association in Warsaw), an international expert in the field of human rights. During the period of martial law in 1982, he was one of the founders of the underground Helsinki Committee in Poland and co-author of all its reports, including on human rights in Poland during martial law (Madrid Report). Co-founder of the Helsinki Foundation for Human Rights. From 1993 to 1999 he adjudicated at the European Commission of Human Rights in Strasbourg. From 2000 to 2005, he was the international Ombudsman in Kosovo, and from 2007 to 2016 he was president of the UN Advisory Board on Human Rights in Kosovo.

ABSTRACT

Keywords: *prohibition of torture, right to a fair trial, right to respect for private and family life, freedom of thought, conscience and religion, freedom of expression, freedom of assembly and association, prohibition of discrimination*

The review of the case law of the European Court of Human Rights presents the most significant judgments and decisions issued by the European Court of Human Rights in the period from January to March 2024, concerning: prohibition

of torture, right to a fair trial, right to respect for private and family life, freedom of thought, conscience and religion, freedom of expression, freedom of assembly and association, prohibition of discrimination.